

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์
ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม

A MODEL FOR STRENGTHENING MORALITY FOT STUDENTS ACCORDING
TO THE SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY OF TH SUNDAY
BUDDHISTSTUDY CENTER IN NAKHON PATHOM PROVINCE

สรวิษฐ์ วงษ์สอาด

Sorawit Wongsraad

พระมหาถนอม พิมพ์สุวรรณ

Phra Maha Thanom Banwaro

พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุทนโต

Phramaha Narongsak Sudanto

วันชัย กิ่งแก้ว

Wanchai Kingkaew,

พระเจริญพงษ์ วิชัย

Phrajaroenphong Dhamma treepo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College,

E-mail : sorawit062231@Gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 14 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 1 ตุลาคม 267

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 5 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการเสริมสร้างคุณธรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครปฐม และ เพื่อถอดบทเรียนและเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 3.1-4.0 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดนครปฐม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 2) ด้านครูสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 3) ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 4) ด้านการบริการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และ 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ศึกษากับผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

นอกจากนี้ จากการทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ พบว่า ข้อที่ 1 นักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีปัจจัยการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อที่ 2 นักเรียนที่มีระดับชั้น การศึกษา ต่างกัน มีปัจจัยการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ ไม่แตกต่างกัน และข้อที่ 3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างกัน มีปัจจัยการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ แตกต่างกัน ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.1-4.0 มีพฤติกรรมการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมมากกว่า กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.0-2.0

คำสำคัญ: รูปแบบการเสริมสร้าง, คุณธรรมแก่ผู้เรียน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ADSTRACT

This is a research article on “A model for enhancing morality in students based on the philosophy of sufficiency economy in the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Pathom Province”. The objectives are to study the potential of enhancing morality in the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Pathom Province, to develop activities to improve morality based on the philosophy of sufficiency economy in students in the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Pathom Province and to extract lessons and propose a model for enhancing morality in students based on the philosophy of sufficiency economy in the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Pathom Province. It was found that most of them were female, 31 people or 59.6 percent, 27 people or 51.9 percent were in Grade 6, and 33 people or 63.5 percent had academic achievement of 3.1-4.0 based on the

philosophy of sufficiency economy in the Sunday Buddhist Study Center in Nakhon Pathom Province in all 5 aspects: 1) Academic aspect, overall at the highest level, with an average of 4.41; 2) Teacher aspect, overall at the high level, with an average of 3.87; 3) Building and environment aspect, overall at the highest level, with an average of 4.29; and 4) Student services aspect. Overall, it was at the highest level with an average of 4.33, and 5) regarding the relationship between the educational center and parents, it was at the highest level with an average of 4.23. In addition, testing all 3 hypotheses found that: 1) students with different genders had no different factors for developing morality in students according to the sufficiency economy philosophy at the Wat Phorng Maduea Sunday Buddhist Study Center. 2) students with different educational levels had no different factors for developing morality in students according to the sufficiency economy philosophy at the Wat Phorng Maduea Sunday Buddhist Study Center. 3) students with different academic achievements had different factors for developing morality in students according to the sufficiency economy philosophy at the Wat Phorng Maduea Sunday Buddhist Study Center. In terms of buildings, locations, and environment, it was statistically significant at the 0.05 level because students with academic achievements of 3.1-4.0 had more behaviors for developing morality than the 1.0-2.0 academic achievement group.

Keywords : Model of development, Virtue of learners, Sufficiency Economy Philosophy, Sunday Buddhist Study Center

บทนำ

จากสภาพแวดล้อมในสังคมไทยในปัจจุบันกำลังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของสังคม โดยส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งในอดีตเคยเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ถึงความเป็นชนชาติไทยที่ไม่มีชนชาติใดเหมือน แต่ในปัจจุบันสังคมนั้นค่อย ๆ จางหายไปเพราะคนในชาติเกิดการแก่งแย่งแข่งขันชิงดีชิงเด่นกันในเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งและมีการหันเหออกจากจารีตประเพณีอันดีงาม ที่บรรพบุรุษเคยสร้างและดำรงรักษาไว้ จากปัญหาดังกล่าวนี้ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นที่เราทุกคนจะต้องยอมรับและมีความจำเป็นที่เราทุกคนควรจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเป็นจริงเป็นจังอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาที่จะต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการจัดการศึกษาที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ให้มีการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มี

ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ยึดหลักคุณธรรมนำความรู้เสริมสร้างตระหนักรู้ในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาโดยใช้คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีความสุข โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนมากกว่า 30 ปี ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาหลักของการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักการของความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนไม่ให้ประมาท ตระหนักถึง การพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ใช้ความรู้ คุณธรรม และความเพียรในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต ซึ่งภายหลังวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นที่รู้จักกันดีภายใต้ชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระองค์ได้ทรงยึดเป็นแนวทางการพัฒนาตามพระราชดำริเสมอมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, : ฉ)

โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้นำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับเป็นกระบวนการทรงสนับสนุนในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ก็ได้นำแนวพระราชดำริมาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการกำหนดแผนเพื่อพัฒนาประเทศ ซึ่งมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายในการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบัน ทางศาสนาและสถาบันการศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ถือเอาแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนไปสู่สถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อผู้เรียน ตลอดทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและเชื่อมโยงความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่น แต่การที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งยังมีความเป็นนามธรรมไปบูรณาการสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งเหล่านี้คือ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลสู่ความสำเร็จของการดำเนินการ ดังที่ Michael Hill (1990 : 21) กล่าวว่า ความสำเร็จของนโยบายใดๆ มิได้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดที่ดีเลิศ และการมีองค์คณะบุคคลและหน่วยงานเฉพาะด้านนโยบายและแผนเพียงประการเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จดังกล่าวขึ้นอยู่กับขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการแปลงสาระของนโยบายที่ได้กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับความเชื่อของ Walter Williams (1979 : 531) ซึ่งเห็นว่าการศึกษารื่องการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นจุดอ่อนที่สุดในกระบวนการศึกษานโยบายสาธารณะในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิเคราะห์นโยบายให้ถ่องแท้ ไม่ว่าจะ

เป็นเรื่องความหมาย ความชัดเจน ความเจาะจง และความสมเหตุสมผล ทั้งนี้ เพื่อขจัดความคลุมเครือหรือความกำกวมอันจะเป็นที่มาของปัญหาในการปฏิบัติ

เพราะเหตุนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่สำคัญในการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมาพบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นประการหนึ่ง คือ เมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้ว หน่วยปฏิบัติตามนโยบายไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลอย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากขาดกระบวนการในการส่งต่อ เชื่อมต่อ หรือ การสร้างความเข้าใจในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน โดยเฉพาะในแนวนโยบายที่มีความเป็นนามธรรม ดังนั้น ในการผลักดันนโยบาย เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความเป็นปรัชญา และแนวคิดในภาพทั่วไปไปสู่การจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบแนวคิด แนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ตรงตามหลักปรัชญา แนวคิด และเจตนารมณ์ที่แท้จริงของแนวพระราชดำรินี้ จากความสำคัญของกระบวนการเชื่อมต่อเพื่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางให้ผู้รับนโยบายไปสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ตรงตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง ที่ให้ความสำคัญกับสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านการศึกษายกระดับความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพของประชากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตลาดแรงงาน การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นกลยุทธ์ในเชิงรุกเพื่อช่วยให้คนในสังคมพร้อมที่จะเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพราะมนุษย์มีการเจริญเติบโตและต้องเรียนรู้นับตั้งแต่ปฏิสนธิตรารบจนสิ้นชีวิต การเรียนรู้ก่อคุณสมบัตินี้ที่พึงประสงค์และบางครั้งเกิดผลในทางเสื่อมและความเสี่ยง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) ในช่วงวัยต้นๆ เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกหัดอบรมช่วยเหลือดูแลจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ครู และสังคมที่แวดล้อม รวมไปถึงการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกด้วยตนเอง อีกทั้งสื่อต่างๆ และกิจกรรมในชีวิตได้ช่วยสร้างประสบการณ์ขั้นพื้นฐานเพื่อพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อเติบโตใหญ่ขึ้นเป็นเยาวชนคนหนุ่มสาว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 2) พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้วัดมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษา รัฐบาลควรจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพราะในกระบวนการเรียนรู้อันเป็นการเรียนรู้ทางศาสนา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และวัดเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนมาหลายยุคหลายสมัย ให้บุคคลเกิดความรู้คู่คุณธรรมตลอดชีวิต ซึ่งปัจจุบันวัดจำนวนมากจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในมาตรา 15 ตรี วงเล็บ 3 กำหนดให้ มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ (กนก แสนประเสริฐ, 2549 : 5)

ซึ่งวัดในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่หลัก คือ เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา พระสงฆ์ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน สั่งสอนให้คนเป็นคนดี ระบบการศึกษา

สมัยใหม่และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย ทำให้คนไทยห่างไกลออกไปจากวัดมากขึ้นทุกที ทั้ง ๆ ที่วัดยังคงมีภาพของความเป็นผู้ให้อยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง แต่การที่วัดได้ มีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปในสายตาของคนในสังคม ก่อให้เกิดผลกระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมชาวพุทธแบบดั้งเดิมของคนไทย หากเราจะนำวัดกลับมาเป็นที่กลุ่มเกลาปลูกฝังจริยธรรมความดีงามต่าง ๆ ดังเช่นอดีต เราจะสามารถทำได้หรือไม่วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้ว ยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของตะวันตก วัดหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและหัวเมือง ได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่ แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น มีระดับการศึกษาสูงขึ้น และเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนมีเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระศาสนามากขึ้น วัดกับโรงเรียนก็แยกออกจากกันจนเกือบสิ้นเชิง พระสงฆ์ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่มากับความเจริญสมัยใหม่ทำให้ขาดสื่อกลางในการรับรู้ร่วมกัน ความเชื่อถือของประชาชนต่อพระสงฆ์ที่เคยนับถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญา คำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์ที่เคยมีค่ายิ่งกลับแปรเปลี่ยนไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์ห่างเหินกับสภาพสังคมและความเจริญที่นับวันจะมีมากขึ้นทุกวัน การที่จะชักนำคนเหล่านั้นให้เข้าหาหลักธรรมทางศาสนาที่เขายังไม่รู้นั้น เกิดเป็นความไม่เข้าใจกันมากขึ้น (พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), 2530: 16-18)

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงเป็นสถานศึกษาในด้านองค์การสงเคราะห์การศึกษา ตามภารกิจของคณะสงฆ์หนึ่ง ที่เปิดการเรียนการสอนในวันอาทิตย์ การบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น กรมการศาสนาได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของคน ในชุมชน โดยจะปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน/โครงการในรูปแบบของการบูรณาการ ปฏิบัติการในลักษณะพื้นที่และการมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยมีมติมหาเถรสมาคม ระเบียบและประกาศกรมศาสนาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) มติมหาเถรสมาคม เรื่องการขยายศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของกรมการศาสนา 2) มติมหาเถรสมาคม เรื่อง รายงานผลการสอบธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ของนักเรียนนักศึกษาที่สอบได้ บันทึกลงในหลักฐานการศึกษา 3) ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550 และ 4) ประกาศกรมการศาสนา เรื่อง การจัดชั้นเรียนและหลักสูตรการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (สุจินตนิพนธ์ หนูชู, 2556) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แบ่งได้ 2 ส่วน (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554 : 89) ดังนี้ 1) ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมศาสนา โดยได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะจังหวัด 2) ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้รับความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ

นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นนายทะเบียน และเมื่อจดทะเบียนแล้วให้รายงานไปยังกรมศาสนา จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละโรงเรียนขาดความชัดเจนในเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่อใคร ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องสร้างความตระหนักในการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาศูนยศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เปิดทำการเรียนการสอนทั่วประเทศ จำนวน 3,830 ศูนย์ จำนวนนักเรียนทั่วประเทศที่สามารถรวบรวมได้ มีจำนวน 1,098,740 คน (นางศรีนวล ลักกิตโร, 2559 : อัตสำเนา) และจำนวนครูประจำแต่ละศูนย์ทั่วประเทศ มีจำนวน 26,522 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2546 : 2) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาอีกช่องทางหนึ่งที่มีพระสงฆ์บริหารจัดการศึกษาเพื่อบริการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 (6) ว่า “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2542 : 20-21) คณะสงฆ์จึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พระสงฆ์จะต้องมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน คือ จัดตั้งโรงเรียนหรือจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนในวัด ต่อจากนี้ไป วัดของพระพุทธศาสนาจะกลับมามีบทบาทในฐานะเป็นแหล่งการศึกษาของชุมชนเหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ดังนั้น พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปฏิรูปบทบาทใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ผศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปู, 2554 : 337) จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนช่วยชาติมากขึ้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนั้นในระยะที่ผ่านมาจะพบว่า วิกฤตการณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องคุณภาพของศูนย์ฯ ที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือก ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯ ที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐานของศูนย์ฯ และทำให้การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การมีมาตรฐาน คือ การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและการบริการ และการจัดการได้สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการ ทั้งผู้รับบริการโดยตรง คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม คือ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การมีมาตรฐานเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และเกิดผลผลิตที่ไม่มี

คุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน (กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554 : 48) ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในการบริหารจัดการศึกษาจำเป็นอาศัยผู้มีความรู้ที่จะต้องวางแผนให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่ได้พาบุตรหลานมาศึกษาเหล่าเรียนหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนทางเลือกของผู้ปกครองที่คาดหวังว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีตามหลักพระพุทธศาสนา

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม” ผ่านกระบวนการใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ด้านทางครอบครัว และสังคม ให้มีจิตสำนึกทางศีลธรรมและคุณธรรมจากทุกฝ่ายในการดำเนินการ โดยต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวสานต่อยังสถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องการปลูกฝังศีลธรรมและคุณธรรมอันดีงามให้กับนักเรียน และพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของชาติให้มีคุณธรรมจริยธรรมในสังคม ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นแก่เด็กและเยาวชน ในรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการเสริมสร้างคุณธรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดนครปฐม
- 3) เพื่อถอดบทเรียนและเสนอรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม” ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) ด้านพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม
- 2) ด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหา คือ ผู้ศึกษาจะทำการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน และปัจจัยในรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม

3) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

4) ขอบเขตด้านเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาประมาณระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีผลสัมฤทธิ์การเรียน 3.1-4.0 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5

ตอนที่ 2 จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ทั้ง 4 ด้านพบว่า

ด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม และมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมา มีการมุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46

ด้านครูสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า พระอาจารย์ผู้สอนมีการอบรม สั่งสอน ฝึกฝน เสริมสร้างความรู้ ทักษะและนิสัยของนักเรียนให้รู้จักพอเพียง อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 รองลงมา พระอาจารย์ผู้สอนไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียน อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และพระอาจารย์ผู้สอนมีการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87

ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ภายในห้องเรียน มีบรรยากาศเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 รองลงมา มีความสวยงาม สะอาด อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และมีสถานที่กว้างขวางในการฝึกปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

ด้านการบริการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ แล้วพบว่า มีกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่นักเรียน เช่น การนั่งสมาธิ การปฏิบัติตนเป็นคนดี อยู่ใน ระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาที่จัดขึ้นได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และมีการเปิดโอกาสให้ นักเรียนเรียนรู้กิจกรรมเสริมภาษาอังกฤษ กับเจ้าของภาษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ศึกษากับผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.23 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า ผู้ปกครองและพระอาจารย์ผู้สอนมีการพบปะพูดคุย ประสานงานกันในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมา พระอาจารย์ผู้สอนมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ และแก้ไขปัญหาของ นักเรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และพระอาจารย์ผู้สอนมีระบบการแจ้งผลการ เรียนให้กับผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็วและชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

ตอนที่ 3 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานข้อที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ไม่ แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษา ต่างกัน มีรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม แก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัด นครปฐม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่างกัน มีรูปแบบการเสริมสร้าง คุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ใน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.1-4.0 มีพฤติกรรมพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม มากกว่า กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1.0-2.0

การอภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ทั้ง 4 ด้าน สามารถอภิปราย ผลได้ดังนี้

ด้านวิชาการ โดยรวมแล้ว พบว่า มีรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม มีการจัดทำ หลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับสภาพปัญหา

และความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม โดยมุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้และที่สำคัญคณาจารย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดโพรงมะเดื่อ มีการมุ่งส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีระวุฒิ ธีระมโม (โสมเกษตริินทร์) (พระมหาธีระวุฒิ ธีระมโม (โสมเกษตริินทร์), 2543) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดอุบลราชธานี ได้กล่าวว่า การสร้างสื่อเพื่อปลูกจิตสำนึกประชาชนให้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะต้องทำสื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ประชาชนทราบ เข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติตนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพิน ชูชื่น (ระพิน ชูชื่น, 2533) ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า การแสดงธรรมเทศนา หรือแสดงปาฐกถาธรรม สั่งสอน อบรมนักเรียน จะต้องให้ ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ได้ตามความต้องการของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยว่า ด้านวิชาการในการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนนั้นคณาจารย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้มีการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนอย่างแท้จริง

ด้านครูสอน โดยรวมแล้ว พบว่า มีการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ พระอาจารย์ผู้สอนมีการอบรม สั่งสอน ฝึกฝน เสริมสร้างความรู้ ทักษะและนิสัยของนักเรียนให้รู้จักพอเพียง อีกทั้งพระอาจารย์ผู้สอนยังมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพิน ชูชื่น (ระพิน ชูชื่น, 2533) ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า พระสงฆ์จะมีการอบรมสั่งสอนนักเรียนทางด้านจริยธรรม มากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งจะมีวิทยากรรับอาราธนา มาแสดงธรรมเทศนา หรือแสดงปาฐกถาธรรม ในเรื่องความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อให้นักเรียนเสริมสร้างทักษะและฝึกตนให้เป็นคนดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านจิตใจในการเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรม โดยการเทศนาอบรมสั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดี การสอนศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา การนำหลักธรรมมากระตุ้นเตือนให้พุทธศาสนิกชนรู้จักพอเพียง มีการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียงพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งคล้ายกับผลงานวิจัยที่กล่าว

ว่า ครูผู้สอนที่ดีจะต้องมีการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีคุณธรรม อีกทั้งยังต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนด้วย

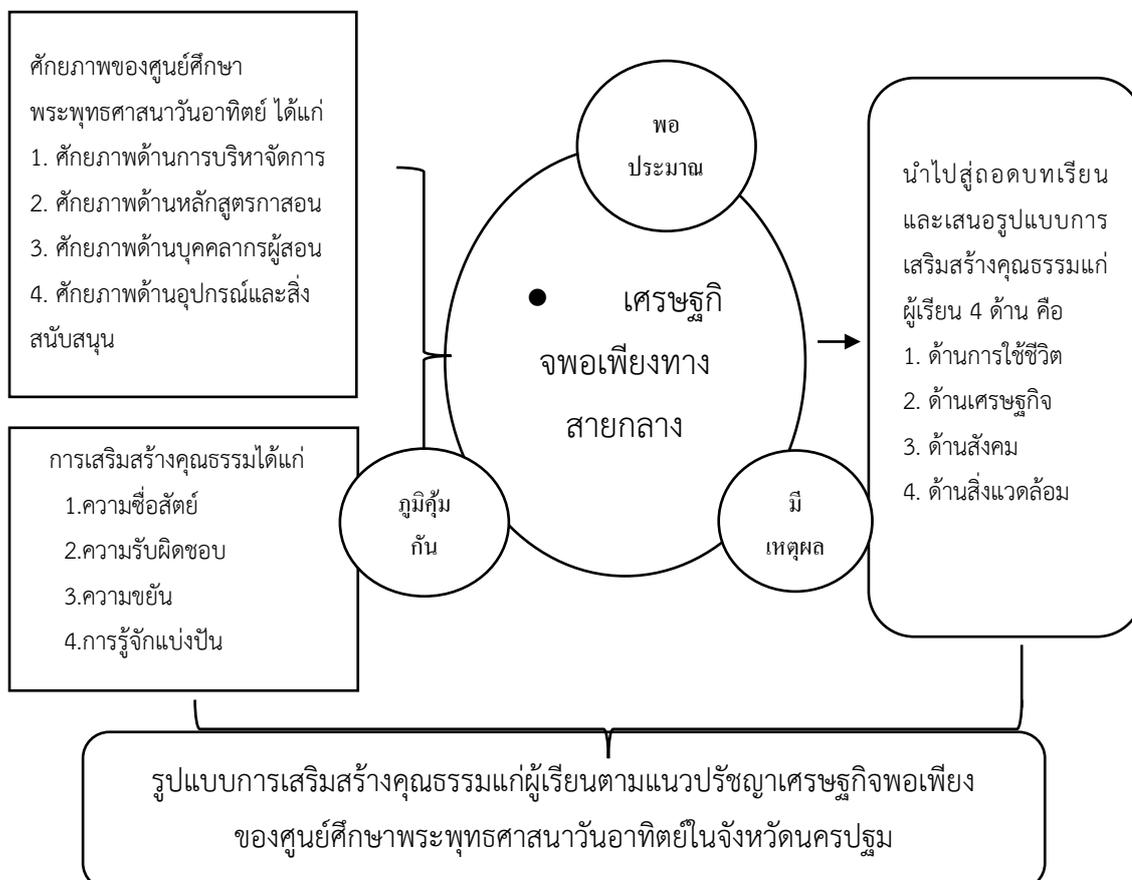
ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ด้านครูสอน โดยรวมแล้ว พบว่า มีการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะภายในห้องเรียนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัด มีบรรยากาศเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีความสวยงาม สะอาด กว้างขวางเหมาะแก่การฝึกปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวว่า ทางวัดมีการจัดเตรียมสถานที่ในการฝึกปฏิบัติธรรมให้กับนักเรียน และประชาชน เป็นอย่างดี ถือว่าสะดวก สะอาด และปลอดภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพีโน ชูชื่น ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า พระสงฆ์ได้ทำการจัดเตรียมสถานที่ไว้อย่างกว้างขวางเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาธรรมะอย่างสะดวก สบาย เหมาะแก่การสอนการฝึกปฏิบัติธรรม ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาที่มีการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สะอาด กว้างขวางเหมาะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ (ระพีโน ชูชื่น, 2533)

ด้านการบริการนักเรียน โดยรวมแล้ว พบว่า มีการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะในการสอนการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนพระอาจารย์ผู้สอนจะมีการเสริมกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมแก่นักเรียน เช่น การนั่งสมาธิก่อนเข้าเรียนเพื่อให้นักเรียนมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น และมีการสอดแทรกเนื้อหาธรรมะในระหว่างเนื้อหาวิชาเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักการฝึกการปฏิบัติตนเป็นคนดี ซึ่งกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ นักเรียนสามารถใช้บริการได้ทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิฑูรย์ ญาณสาโร (คัมภีร์) (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างให้ประชาชนเพื่อให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พออยู่ พอกิน พอใช้ เช่น มีความขยันหมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่ การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาวิธีการที่เหมาะสมที่ดีจัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี รู้จักคุ้มครอง เก็บ รักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนทำได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน เป็นการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับประชาชนเป็นอย่างดี และสามารถใช้ได้ทุกคน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กล่าวว่า การอบรมสั่งสอนเยาวชนจะต้องปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียงพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งคล้ายกับผลการสรุปผลการศึกษาที่พระอาจารย์ให้การบริการนักเรียนโดยการสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี และปฏิบัติกับนักเรียนทุกคนไม่มีการแบ่งปฏิบัติกับนักเรียนคนใดคนหนึ่ง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ศึกษากับผู้ปกครอง โดยรวมแล้วพบว่ามีการพัฒนาเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้ปกครองและพระอาจารย์ผู้สอนมีการประชุม พบปะพูดคุยประสานงานกันอยู่บ่อยครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ และแก้ไขปัญหาของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหาพระอาจารย์ผู้สอนจะมีระบบการแจ้งผลการเรียนให้กับผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็วและชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่มีปัญหาทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ระพิน ชูชื่น (ระพิน ชูชื่น, 2533) ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า พระจะเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการชักชวนสมาชิกในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางจริยธรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนได้พบปะพูดคุยกับถึงปัญหาของเด็ก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิทยา ญาณสาโร (คัมภีร์ราชภัฏ), (2550). ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการปรับเปลี่ยนบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางศาสนาและสังคมระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้าน ในชุมชน เป็นบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์ในรูปแบบหนึ่งของวิถีปฏิบัติแบบพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์และชาวบ้านในท้องถิ่น จะร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งคล้ายกับผลการวิจัยที่พระอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างศูนย์ศึกษากับผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของเด็กนักเรียน ที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น การไม่เข้าเรียน การไม่ตั้งใจเรียน เป็นต้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม เพื่อนำมาสร้างในรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม พอสรุปได้ดังที่ปรากฏตามแผนภาพดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดนครปฐม ควรทำการขยายสถานที่การเรียนการสอนเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในปีต่อไปเนื่องจากอนาคตอาจมีนักเรียนชั้นอื่นมาร่วมเรียนพระพุทธศาสนาด้วย

1.2 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดนครปฐม ควรมุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาควรมุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่ายระหว่าง ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น

1.3 พระอาจารย์ผู้สอนควรให้การสนับสนุน คอยเอาใจใส่ ส่งเสริม และให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน ให้เป็นอย่างดี เนื่องจากการศึกษาพระธรรมของนักเรียนนั้นสามารถกล่อมเกลากฎติกรรม และฝึกจิตใจของเด็กนักเรียน ให้ประพฤติปฏิบัติเป็นคนดีในสังคมได้

1.4 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ควรมีกิจกรรมธรรมะเพื่อเสริมการพัฒนาผู้เรียน และสอนในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตสอดแทรกเข้าไปในการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมให้มากขึ้น

2) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาปัจจัยการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษา กรณีศึกษาต่าง ๆ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับแก้ไขและใช้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ต่อไป

2.2) ควรศึกษาปัญหาในการส่งเสริมการเสริมสร้างคุณธรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดนครปฐม ต่อไปเพื่อทราบปัญหาในการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

กนก แสนประเสริฐ.(2549). ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,

กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษา

พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,

คณะผู้วิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. โครงการศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนา

คุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผลการศึกษา. รายงานผลการวิจัย.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2550) ร่วมกับ สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต,

นางศรีนวล ลักกิตโร (2559) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม. นายเอกสิทธิ์ คล้ายแดง

นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ. รวม ศพอ. ทั่วประเทศ ปี 2559. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา ธนาลงกรณ์ทาวเวอร์ ชั้น 15-16. ข้อมูลรวมสถิติจากเอกสาร วันที่ 11 เมษายน 2559.

พระเทพโสภณ ประยูร ธรรมจิตโต. (2542). การคณะสงฆ์ กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ.

กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระมหาธีระวุฒิ ธีระมโ โสมเกษตริรินทร์ (2543). บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูก

จิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะ

กรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร

- มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระราชวรมณี ประยูรย์ ปยุตโต.(2530). บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. หนังสือชุด
หลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เล่ม 54/60. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
พระวิทยา ญาณสาโร คัมภีร์. (2550).กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการปรับเปลี่ยน
บทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน. รายงานผลการวิจัย. สถาบันวิจัย
สังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ระพีณ ชูชื่น. (2533).บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
สมศักดิ์ บุญปู. (2554). พระสงฆ์กับการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานยกรัฐมนตรี.(2545). พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงาน, 2546.
สุจินตนิท หนูชู. (2556).“รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์ที่มีประสิทธิผล”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา.
วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
สุนน อมรววัฒน์. (2546) วิถีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย. กรุงเทพมหานคร : พริก
หวานกราฟฟิค จำกัด.,
Michael Hill. (1990). The Policy Process A reader. Harvester Wheatsheaf,
Walter Williams (1979) “Implementation analysis and Assessment”. Policy Analysis.
Vol.1 No.3 summer,